УДК 34
З-12

Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 27.07.2026 № 13).

З-12 Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення : матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 05 черв. 2026 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2026. 242 с.

Збірник конференції містить матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення» (05.06.2026), у роботі якої взяли участь представники закладів вищої освіти, наукових установ, правоохоронних органів, недержавних установ України та іноземних держав.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (*голова);* канд. юрид. наук, доц. **Олександр ХРИСТОВ** (*заст. голови);* канд. юрид. наук, доц. **Тетяна АЛФЬОРОВА**; докт. юрид. наук, доц. **Вадим ДАВИДЮК**; канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**; докт. юрид. наук, проф**. Євген ЛЕГЕЗА**; канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА**; докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**; канд. юрид наук, доц. **Станіслав ЧЕРНОП'ЯТОВ**; **Андрій МІРОШНИК** *(секретар).*

ISBN 978-617-8981-32-7

© ВНПЗ ДГУ, 2026
© Автори, 2026

Хізанов О.Д., Ємець О.М.
ДІЯЛЬНІСТЬ КІБЕРПОЛІЦІЇ У ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ РУХУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ЯК ЗАГРОЗІ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ.. 97

Кривопуск О.Г.
ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ЩОДО ВІДОМОСТЕЙ, ОТРИМАНИХ ВІД ІНШИХ ОСІБ (У ПОРЯДКУ СТ. 97 КПК – ПОКАЗАННЯ З ЧУЖИХ СЛІВ)……. 99

Павлова Н.В.
ПРОБЛЕМИ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ОТРИМАННЯ ДОСТУПУ ДО ДОКУМЕНТІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ШАХРАЙСТВА У СФЕРІ НЕРУХОМОСТІ……... 103

Щербина Є.М.
СПЕЦІАЛЬНІ ЗНАННЯ ПРИ ЗАХИСТІ ПРАВА ЛЮДИНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАВДЖЕННІ……... 105

Янченко М.В., Павлова Н.В.
РОЛЬ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ВЕРСІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОСТІ ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ……. 108

Савчук О.Ю.
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ……. 111

Білінський М.-А. П.
МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ЗГАСЛИХ РЕКВІЗИТІВ ДОКУМЕНТІВ У ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ…… 114

Рубець К.В.
КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУДОВО-ПОЧЕРКОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ…… 117

Сівцова О.Ю., Сахненко О.В.
ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ…… 119

Serghei Derenev
HOUSE SEARCH AS AN INTRUSIVE EVIDENTIARY PROCEDURE: THE TENSION BETWEEN THE PUBLIC INTEREST IN ESTABLISHING THE TRUTH AND THE PROTECTION OF PRIVATE LIFE IN THE LIGHT OF THE ECTHR'S CASE-LAW…… 122

Ткаченко А.О.
ОСОБИСТІСНО-РОЛЬОВІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ, ЯКА ВЧИНЯЄ ПОРУШЕННЯ ВИМОГ РЕЖИМУ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ: КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ…….. 127

10. Ostavciuc, D., Osoianu, T. *Criminal Investigation* [*Urmărirea Penală*]. Chișinău: Cartea Militară Publishing House, 2021.
11. Rusnac, C., Păun, C.-B. Some Aspects Concerning the Conduct of the House Search [*Unele aspecte privind efectuarea percheziției domiciliare*]. In: *Scientific Annals of the "Ştefan cel Mare" Academy of the Ministry of the Interior*, no. 18, 2022, pp. 43–49.
12. SCJ, Criminal Panel, Decision no. 1ra-917/14 of 24 June 2014 (Patraman case). Available at: https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=2673
13. Vizdoga, D. Doctoral thesis in law. Chișinău, 2024, with reference to the case of Mancevschi v. Moldova.

Ткаченко Альбіна Олександрівна
Голова Асамблеї правників України,
член Асоціації правників України,
викладач кафедри права
Дніпровського гуманітарного університету,
ORCID: 0009-0001-5237-9660

ОСОБИСТІСНО-РОЛЬОВІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ, ЯКА ВЧИНЯЄ ПОРУШЕННЯ ВИМОГ РЕЖИМУ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ: КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

В умовах сучасних викликів у сфері радіоекологічної безпеки держави особливої актуальності набуває проблема порушення вимог режиму радіаційної безпеки, зокрема в межах Чорнобильської зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення. Вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 267-1 КК України, посягає на встановлений порядок забезпечення радіаційної безпеки, створює потенційну загрозу життю і здоров'ю населення та характеризуються підвищеним рівнем суспільної небезпечності. Зростання випадків таких правопорушень, а також їх латентний характер зумовлюють необхідність поглибленого кримінологічного аналізу [1, с. 147-149; 2, с. 303].

Водночас, важливою складовою кримінологічного дослідження зазначеного виду кримінальних правопорушень є вивчення особистісно-рольових властивостей особи-злочинця, які відображають специфіку її соціального статусу, характер виконання соціальних ролей та рівень правової інтеграції у суспільство. Саме деформації у сфері рольової поведінки, зокрема невиконання або неналежне виконання соціально зумовлених обов'язків, конфлікт соціальних ролей, ігнорування нормативних обмежень, можуть виступати ключовими криміногенними чинниками формування протиправної поведінки у сфері радіаційної безпеки [3, с. 142].

Разом із тим, багатогранність особистісно-рольових характеристик, їх залежність від соціальних, психологічних та ситуаційних чинників, а також специфіка умов вчинення кримінальних правопорушень у зонах із особливим правовим режимом ускладнюють формування єдиного наукового підходу до

їх кримінологічної оцінки. За таких обставин виникає об'єктивна необхідність комплексного дослідження особистісно-рольових властивостей як складової кримінологічної характеристики особи-злочинця з метою подальшого розроблення науково обґрунтованих заходів запобігання порушенням вимог режиму радіаційної безпеки.

Особа злочинця являє собою складне інтегративне поняття, що охоплює біологічні, психологічні та соціальні аспекти людської природи. До біологічних характеристик належать анатомо-фізіологічні, генетичні, нервово-психічні та інші властивості організму, а також особливості спадковості [4, с. 34].

Біологічні властивості людини у більшості наук розглядаються як соціально нейтральні, однак вони набувають значення у процесі формування особистості та її поведінки. Біогенетичні та психофізіологічні особливості становлять основу розвитку індивіда, але їх реалізація залежить від впливу соціального середовища та умов життєдіяльності. Водночас, біологічна складова не визначає морального чи правового змісту поведінки, а лише опосередковує її формування під впливом зовнішніх факторів [4, с. 34-35].

Психічний компонент особистості охоплює її внутрішній світ – емоційну, вольову та інтелектуальну сфери, а також характер і темперамент, що мають як природне, так і соціальне походження. Ці властивості є відносно стійкими, однак зазнають змін під впливом виховання, соціального середовища та життєвого досвіду, що зумовлює їх психосоціальну природу. Важливу роль у формуванні психіки відіграють комунікація та соціальна взаємодія, у процесі яких особа набуває здатності до усвідомленої поведінки та її саморегуляції.

У наукових підходах до співвідношення біологічного та соціального в особистості підкреслюється їх органічна єдність. Хоча біологічні чинники формують основу розвитку, вирішальне значення у становленні особистості мають соціальні умови та суспільні відносини, які визначають зміст поведінки, систему цінностей і життєві орієнтири індивіда, тоді як біологічне лише опосередковує їх прояв.

Отже, особистість є продуктом суспільних відносин і водночас їх активним суб'єктом, здатним до свідомої діяльності. Навіть у разі вчинення злочину особа не втрачає свого соціального статусу, залишаючись носієм прав і обов'язків, хоча й зазнає певних обмежень у зв'язку з кримінальною відповідальністю.

Злочинці становлять специфічну категорію осіб, для яких характерні відхилення від загальноприйнятих соціальних норм. Як правило, ще до вчинення злочину у них формується негативне ставлення до соціальної дійсності, альтернативна система цінностей і життєвих орієнтирів, що не узгоджується з позиціями законослухняної більшості. Такі особи схильні ігнорувати моральні та правові приписи, а їхній спосіб життя нерідко свідчить про соціальну занедбаність. Водночас, на цьому етапі розвитку особи підстав

для визнання її злочинцем у кримінально-правовому розумінні ще не існує [4, с. 35].

Про особу злочинця можливо говорити лише у зв'язку з вчиненням кримінально караного діяння. Це зумовлено тим, що властивості індивіда, у тому числі й злочинця, проявляються саме через його діяльність. Суспільна небезпечність є матеріальною ознакою злочину, і вчиняючи його, особа набуває відповідної властивості. Таким чином, момент формування поняття «особа злочинця» співпадає з фактом вчинення злочину [4, с. 35].

Наведені ознаки дозволяють визначити особу злочинця як сукупність істотних і відносно стійких соціальних властивостей, а також соціально значущих біопсихологічних особливостей індивіда, які, реалізуючись у конкретному кримінальному правопорушенні, зумовлюють суспільну небезпечність як діяння, так і особи, що його вчинила, у зв'язку з чим вона підлягає кримінальній відповідальності [4, с. 36].

У філософському розумінні структура трактується як внутрішня будова об'єкта чи явища, що передбачає виділення його складових елементів та встановлення між ними системних зв'язків і взаємодії. У цьому контексті структура особи злочинця також є багатокомпонентною і включає сукупність взаємопов'язаних характеристик. До основних елементів такої структури належать соціально-демографічні ознаки, особистісно-рольові властивості, соціально-психологічні якості, особливості правової та моральної свідомості, а також кримінально-правові ознаки. У сукупності ці компоненти дозволяють комплексно охарактеризувати особу злочинця та визначити закономірності кримінальної поведінки [4, с. 37].

Особистісно-рольові властивості особи зумовлюються її соціальним статусом та здатністю усвідомлювати й виконувати відповідні соціальні ролі. Кожна особа займає певні соціальні позиції, які визначають характер її поведінки. Водночас кримінологічне значення мають лише ті прояви рольової поведінки, які мають потенційний криміногенний вплив. До таких належать відхилення у виконанні соціальних ролей, зокрема ухилення від їх реалізації, невиконання пов'язаних обов'язків, невідповідність займаним соціальним позиціям, поєднання несумісних ролей або маргіналізація способу життя. Саме подібні деформації рольової поведінки можуть сприяти формуванню протиправної спрямованості та створювати передумови для вчинення кримінальних правопорушень [4, с. 38; 5, с. 85; 6, с. 63].

У межах кримінологічної характеристики особи злочинця, яка вчиняє діяння, передбачене ст. 267-1 КК України, доцільним є дослідження особистісно-рольових ознак, що дозволяє розкрити механізм формування девіантної поведінки через аналіз соціальних позицій індивіда та рівня виконання ним відповідних рольових функцій [7, с. 75].

Зазначений підхід ґрунтується на тому, що кожна особа одночасно посідає кілька соціальних позицій (професійних, правових, побутових), кожна з яких передбачає систему нормативно визначених вимог. Кримінологічного значення набувають ті випадки, коли спостерігається невідповідність між

соціальною позицією особи та фактичним виконанням нею рольових обов'язків, що створює передумови для формування відхилень від правомірної поведінки [8, с. 71-75].

Для осіб, які порушують вимоги режиму радіаційної безпеки в Чорнобильській зоні відчуження або зоні безумовного (обов'язкового) відселення, характерними є такі особистісно-рольові деформації:

– невиконання або формальне виконання рольових обов'язків, пов'язаних із дотриманням спеціального правового режиму. Воно проявляється у нехтуванні обов'язковими вимогами радіаційної безпеки, інструкціями щодо доступу та перебування у зоні відчуження, що свідчить про зниження рівня правової та службової дисципліни;

– рольова неадекватність соціальному статусу особи, за якої фактична поведінка не відповідає вимогам займаної соціальної позиції (службової, професійної або ситуативної), однак особа продовжує реалізовувати діяльність у сфері підвищеного ризику. Це може стосуватися як службових осіб, так і цивільних суб'єктів, які мають доступ до зони;

– конфлікт соціальних ролей, що полягає у суперечності між нормативно очікуваною поведінкою (дотримання вимог режиму радіаційної безпеки) та фактичними мотивами діяльності (пізнавальний інтерес, екстремальна мотивація, матеріальна вигода або маргінальні практики), що знижує ефективність внутрішнього самоконтролю;

– ухилення від соціально значущих обмежень, яке проявляється у свідомому ігноруванні встановлених заборон і режимних вимог, що свідчить про деформацію правосвідомості та зниження рівня нормативної інтегрованості особи у правове середовище;

– маргіналізаційні тенденції у поведінці, що характеризуються схильністю до ризикованих дій, недооцінкою або ігноруванням наслідків радіаційного впливу та загальним зниженням значущості правових і безпекових обмежень.

Таким чином, особа, яка порушує вимоги режиму радіаційної безпеки, на рівні особистісно-рольових властивостей характеризується переважно не стійкими антисоціальними установками, а ситуативно зумовленою деформацією рольової структури особистості. Ключовим криміногенним чинником є невідповідність між соціальною позицією індивіда та фактичним рівнем виконання нормативно визначених рольових вимог, що в сукупності створює передумови для вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 267-1 КК України.

Список використаних джерел та літератури:

1. Ткаченко П. І. Порушення вимог режиму радіаційної безпеки: кримінально-правовий аналіз. *Право і суспільство.* 2025. № 3. С. 147-155.

2. Ткаченко П. І. Кваліфікуючі ознаки порушення вимог режиму радіаційної безпеки. *Право і суспільство.* 2025. № 5. С. 298-303.

3. Ткаченко П. І. Чорнобильська зона відчуження як об'єкт кримінально-правової охорони. *Нове українське право.* 2025. № 5. С. 136-143.

4. Кримінологія: Загальна та Особлива частини : підруч. / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В.В. Голіни. – 2-ге вид. перероб. і доп. Харків : Право, 2009. 288 с.

5. Леляк Я. О. Особливості протидії злочинності на території Чорнобильської зони відчуження: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ : Київ, 2015. 243 с.

6. Кальман О. Г. Стан і головні напрями попередження економічної злочинності в Україні: теоретичні та прикладні проблеми : моногр. Харків : Гімназія, 2003. 352 с.

7. Іванов Ю. Ф., Джужа О. М. Кримінологія : навч. посіб. Київ : Вид-во. Паливода А.В., 2006. 264 с.

8. Торбєєв М. О. Злочини проти радіаційної безпеки: кримінологічна характеристика, детермінація та запобігання: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2019. 281 с.

Ткаченко Павло Ігорович
викладач кафедри права
Навчально-наукового інституту
Дніпровського гуманітарного університету,
асистент-дослідник
Академії політико-правових наук України,
член Асамблеї правників України
ORCID: 0000-0002-2378-8895
Яцюк Тарас Сергійович
аспірант кафедри права та
публічного управління
Університету Короля Данила,
член Асамблеї правників України
ORCID: 0009-0001-7773-6492

КВАЛІФІКУЮЧІ ТА ОСОБЛИВО КВАЛІФІКУЮЧІ ОЗНАКИ ПОРУШЕННЯ ВИМОГ РЕЖИМУ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР

У сучасних умовах активного використання джерел іонізуючого випромінювання в промисловості, енергетиці, медицині та наукових дослідженнях питання забезпечення радіаційної безпеки набуває особливої уваги. Радіаційна безпека – це не лише технічне чи екологічне стратегічно важливе завдання, а й один із ключових елементів національної безпеки держави. Порушення встановлених вимог у цій сфері може спричинити тяжкі наслідки для життя і здоров’я людей, стану довкілля та функціонування об’єктів критичної інфраструктури [1, с. 149; 2, с. 300].

Структурний аналіз злочинності у сфері забезпечення ядерної та радіаційної безпеки в Україні дозволив визначити співвідношення окремих видів кримінально караних діянь у межах цієї категорії. Отримані дані свідчать, що найбільш поширеним кримінальним правопорушенням є